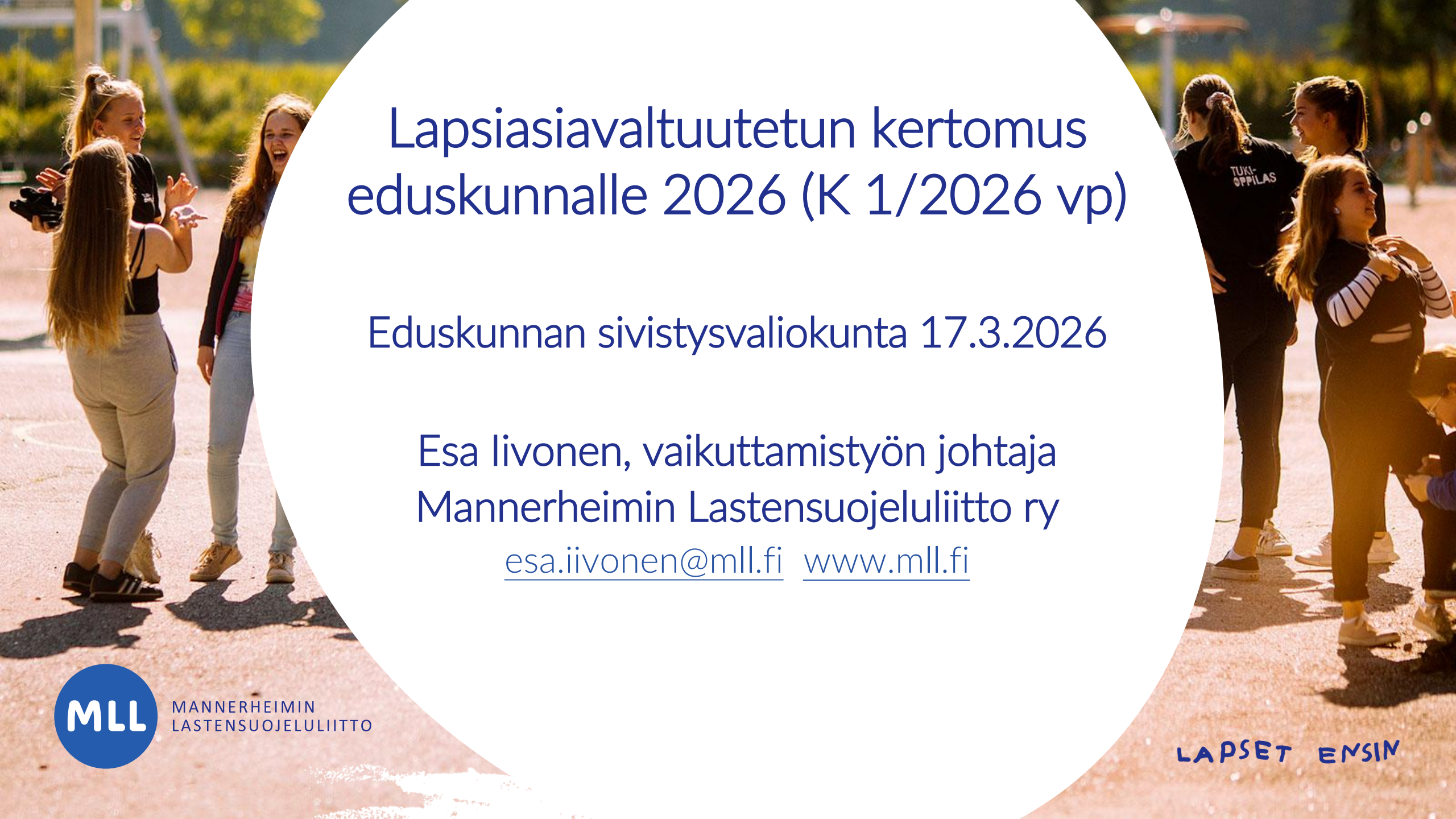


Lapsiasiavaltuutetun kertomus eduskunnalle 2026 (K 1/2026 vp)

Eduskunnan sivistysvaliokunta 17.3.2026

Esa Iivonen, vaikuttamistyön johtaja
Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry
esa.iivonen@mll.fi www.mll.fi

MLL MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITTO

LAPSET ENSIN

Yleistä lapsiasiavaltuutetun eduskuntakertomuksesta 1/3

- Lapsiasiavaltuutetun kertomus tarjoaa hyvän kokonaiskuvan lasten oikeuksien ja hyvinvoinnin tilasta Suomessa sekä niihin liittyvistä keskeisistä haasteista.
- MLL pitää tärkeänä, että eduskunta tarkastelee kertomuksen havaintoja ja kertomuksiin sisältyviä ehdotuksia kokonaisuutena ja arvioi niiden pohjalta, miten lasten oikeuksien toteutumista voidaan vahvistaa kaikessa päätöksenteossa.
- Lasten hyvinvointi, osallisuus ja turvallinen kasvuympäristö ovat yhteiskunnan sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävän kehityksen ja tulevaisuuden kannalta ratkaisevia tekijöitä. Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn perusta rakentuu lapsuudessa.

Yleistä lapsiasiavaltuutetun eduskuntakertomuksesta 2/3

- Viime vuosina tehdyt leikkaukset lapsiperheiden sosiaaliturvaan ja palveluihin ovat lisänneet lasten eriarvoisuutta, koska leikkaukset ovat kohdistuneet erityisesti heikommassa asemassa oleviin lapsiin ja lapsiperheisiin. YK:n lapsen oikeuksien komitea on korostanut, että tällaisia toimia tulisi välttää, koska ne vaarantavat jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa olevien lasten oikeuksien toteutumisen.
- Lasten hyvinvoinnin eriarvoistuminen on yksi aikamme vakavimmista yhteiskunnallisista ongelmista. Se uhkaa sekä lasten oikeuksien toteutumista että suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä.
- Julkisen talouden sopeutustoimet eivät saa johtaa päätöksiin, jotka heikentävät lasten hyvinvointia tai lisäävät lapsuuden eriarvoisuutta.

Yleistä lapsiasiavaltuutetun eduskuntakertomuksesta 3/3

- Julkisen talouden sopeutuksia valmisteltaessa on noudatettava YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen velvoitetta asettaa lapsen etu ensisijaiseksi harkintaperusteeksi kaikessa lapsiin vaikuttavassa päätöksenteossa.
- Talouspäätösten vaikutukset lapsiin on arvioitava, ja erityisesti on varmistettava, etteivät heikennykset kohdistu lapsiin tai varsinkaan haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiin.

Lapsen edun ensisijaisuus perustuslain perusoikeussäännöksiin

- YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti lapsen etu on asetettava ensisijaiseksi kaikissa lapsia koskevissa toimissa. Lapsiasiavaltuutettu ehdottaa, että lapsen edun ensisijaisuus sisällytetään myös perustuslain perusoikeussäännöksiin.
- MLL pitää lapsiasiavaltuutetun ehdotusta erittäin hyvänä ja perusteltuna. Lapsen edun ensisijaisuus voitaisiin kirjata perustuslain 6 §:n 3 momenttiin: Kaikissa lapsia koskevissa toimissa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.
- MLL pitää tärkeänä, että lapsen edun ensisijaisuus kirjataan myös muuhun lasten kannalta keskeiseen lainsäädäntöön, johon sitä ei ole vielä kirjattu.
- Lapsivaikutusten arviointi on väline lasten etujen selvittämiseen lapsiryhmiä ja yleisesti lapsia koskevissa asioissa.

Lapsiin vaikuttavissa päätöksissä tarvitaan monipuolista tietoa, myös lapsilta kerättyä tietoa

- Lapsiin ja nuoriin vaikuttavan päätöksenteon tulee perustua monipuoliseen ja luotettavaan tietoon. Tähän kuuluvat tutkimustieto, tilasto- ja indikaattoritieto sekä lasten ja nuorten, vanhempien ja ammattilaisten kokemustieto.
- Lasten näkemykset eivät riittävällä välity riittävästi päätöksentekoon tai palvelujen kehittämiseen. MLL pitää tärkeänä, että lasten oikeus tulla kuulluksi toteutuu lapsia koskevassa päätöksenteossa ja toiminnassa. On tärkeää kehittää pysyviä rakenteita lasten kuulemiselle päätöksenteossa.
- Myös järjestöjen lapsilta ja nuorilta keräämää tietoa kannattaa hyödyntää julkisen hallinnon päätöksenteossa.

Kansallinen lapsistrategia ja lapsipolitikan arviointiarviointineuvosto

- Kansallinen lapsistrategia luo hyvän perustan lapsipolitiikan koordinaatiolle, ja sen toimeenpanoa tulee edelleen vahvistaa. Lapsistrategia tarjoaa valtioneuvostolle pysyvän poikkihallinnollisen rakenteen, jonka avulla voidaan vahvistaa lasten hyvinvointia ja oikeuksien toteutumista. Strategian toimeenpanon riittävät resurssit on varmistettava myös seuraavalla hallituskaudella.
- MLL kannattaa lapsiasiavaltuutetun ehdotusta riippumattoman lapsipolitiikan arviointineuvoston perustamisesta. Arviointineuvoston tehtäväksi tulisi arvioida lapsipolitiikan tavoitteiden tarkoituksenmukaisuutta, niiden toteutumista sekä käytettyjen keinojen vaikuttavuutta lasten aseman, hyvinvoinnin ja oikeuksien näkökulmasta.
- Kansallinen lapsistrategia ja arviointineuvosto täydentäisivät toisiaan.

Lapsiperheköyhyys ja mielenterveyden haasteet

- **Lapsiperheköyhyyden kasvu vaikuttaa myös koulutukseen**: Lapsiperheköyhyys on lisääntynyt ja monien perheiden taloudellinen tilanne on heikentynyt. Sosiaaliturvaan tehdyt mittavat leikkaukset, kasvanut työttömyys ja nousseet elinkustannukset ovat lisänneet ja syventäneet lapsiperheköyhyyttä. Lapsiperheköyhyys ja sen kasvu heijastuvat laaja-alaisesti lasten hyvinvointiin. Sosioekonomisen taustan vaikutus oppimistuloksiin koulupolkuun on kasvanut ja koulutuksellinen tasa-arvo heikentynyt.
- **Lasten ja nuorten mielenterveyshaasteet vaikuttavat myös koulutukseen**: MLL pitää erittäin tärkeänä, että mielenterveyspalvelujen saatavuutta ja varhaista tukea vahvistetaan. Monet lasten ja nuorten ongelmat voidaan ehkäistä tai niiden vaikeutumista estää, jos apua on saatavilla riittävän varhain ja matalalla kynnyksellä. MLL kannattaa lapsiasiavaltuutetun ehdotusta, että lainsäädännöllä varmistetaan lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin kansalliset rakenteet.

MLL MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITTO

Oppimisen eriytyminen ja koulutuksellinen tasa-arvo

- Koulutuksellinen tasa-arvo on suomalaisen koulutusjärjestelmän kulmakivi, jonka rapautuminen on pysäytettävä.
- Tarvitaan pitkäjänteinen, yli hallituskausien ulottuva koulutusinvestointien ohjelma.
- Jokaisella lapsella ja nuorella tulee olla mahdollisuus saada oppimiseensa ja hyvinvointiinsa tarvittava tuki varhaisessa vaiheessa.
- Riittämättömät resurssit heikentävät erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten mahdollisuuksia saada tarvitsemaansa tukea.
- Varhaiskasvatus ja koulu ovat myös keskeisiä kotoutumisen ympäristöjä, joissa rakentuvat kielitaito, oppimisen perusta sekä ystävyyssuhteet.

Sosiaalihuollon säästöt uhkaavat lisätä sijaishuollon tarvetta

- MLL kannattaa lapsiasiavaltuutetun ehdotusta lastensuojelulain kokonaisuudistuksesta. Lastensuojelulakia on uudistettu lähes 40 kertaa vajaan 20 vuoden aikana, mikä on tehnyt laista sirpaleisten ja vaikeasti sovellettavan. Kokonaisuudistuksessa palvelujen painopistettä on siirrettävä viimesijaisista palveluista kohti ennaltaehkäiseviä palveluja ja lastensuojelun avohuollon palveluja painottavaa palvelurakennetta.
- MLL esittää huolensa sosiaalihuollon palvelu-uudistustyöryhmän ehdotuksista: Ne heikentäisivät lasten ja perheiden tukea ja todennäköisesti lisäisivät sijaishuollon tarvetta ja kustannuksia. Palvelujen ja tuen velvoittavuus ja yhdenvertaisuus niiden saannissa heikentyisivät, mikä lisäisi ongelmien kasautumista.